

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.224
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору економічних наук, професору
Благуни Івану Семеновичу

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора, професора кафедри обліку і оподаткування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника **Лещук Галини Василівни** на дисертаційну роботу Бегея Богдана Васильовича «Оцінка привабливості регіональних логістичних систем України з урахуванням факторів сталого розвитку», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Карпатського національного університету імені Василя Стефаника на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами. Ефективне функціонування регіональних логістичних систем (РЛС) виступає базовим драйвером територіального розвитку, оскільки безпосередньо впливає на раціональність використання ресурсів та інвестиційну привабливість областей. В умовах сучасних глобалізаційних зрушень та імперативів сталого розвитку виникає гостра потреба у модернізації підходів до діагностики та розбудови логістичної інфраструктури України. Класичні аналітичні моделі вже не здатні повною мірою врахувати синергетичний ефект економічних, екологічних та соціальних детермінант. Натомість застосування новітнього інструментарію - зокрема, модифікованої гравітаційної моделі з урахуванням ризиків, багатовимірних систем оцінювання, а також впровадження AI-технологій та цифровізації - дозволяє сформулювати цілісне й адаптивне бачення трансформації РЛС. Такий підхід закладає підґрунтя для зростання регіональної конкурентоспроможності, гармонізації внутрішнього економічного простору та досягнення світових екологічних стандартів декарбонізації, що й визначає високу актуальність даного дослідження.

Результати дисертаційної роботи відповідають плану наукових досліджень Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, а саме: «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083, 2013–2027 рр.), де автором розроблено та реалізовано комплекс моделей оцінки привабливості регіональних логістичних систем з урахуванням факторів сталого розвитку в Україні.

Висока актуальність роботи зумовлена успішною інтеграцією теоретико-методологічної бази, статистичного інструментарію та новітніх цифрових рішень задля подолання сучасних викликів в Україні. Дослідження має комплексний характер і демонструє як наукову новизну, так і реальну прикладну цінність, збагачуючи сучасний економічний дискурс практичними

рекомендаціями.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Сформульовані автором наукові положення, підсумки та практичні пропозиції повністю відповідають критеріям, що висуваються до дисертаційних робіт. У дослідженні представлено оригінальні й науково аргументовані результати, які безпосередньо вирішують важливе наукове завдання: розбудову теоретико-методологічного базису та розробку прикладного інструментарію для оцінювання привабливості регіональних логістичних систем України в контексті імперативів сталого розвитку. Отримані здобувачем висновки мають вагомe значення для модернізації галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Запропоновані у дисертації наукові положення відзначаються високим рівнем обґрунтованості, оскільки сформовані на засадах міждисциплінарного підходу. Усі авторські висновки логічно випливають із поставлених дослідницьких завдань, є цілком доказовими, аргументованими та внутрішньо узгодженими. Розроблені рекомендації мають суттєве практичне значення для підготовки державних і регіональних стратегій підвищення привабливості логістичних систем України відповідно до імперативів сталого розвитку.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науковій конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку науки» (Ужгород, 2020 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Новітні підходи до забезпечення економічної стабільності» (Суми, 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, бухгалтерський облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в контексті глобалізації» (Орхус, Данія, 2024 р.), IX Міжнародній науково-методичній конференції «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» (Чернівці, 2025 р.), XIII Всеукраїнській науково-практичній конференції форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Львів, 2025 р.).

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Обґрунтованість і достовірність наукових результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні, базуються на широкому використанні законодавчих актів державних органів влади, статистичної інформації Державної служби статистики України, регіональної статистики та Євростату, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріалів аналітичних видань та засобів масової інформації, ресурсів мережі Інтернет, результатів досліджень автора. Це дозволило автору розробити теоретико-методичне забезпечення та практичного інструментарію оцінки привабливості регіональних логістичних систем з урахуванням факторів сталого розвитку в Україні. Зокрема, варто відзначити те, що дисертантом *удосконалено*:

гравітаційну модель логістичної мережі шляхом включення економічних, соціальних та екологічних ризик-факторів політики сталого розвитку, що забезпечило більш об'єктивне вимірювання вузлової сили та привабливості

регіональних логістичних систем;

систему оцінки розвитку регіональних логістичних систем, яка включила 17 показників, згрупованих у чотири виміри: масштаб результату, якість роботи, соціальний внесок та «зелений слід», що дозволило комплексно оцінити не лише ефективність функціонування логістичної галузі, але й її вплив на навколишнє середовище та суспільство;

методику дослідження РЛС шляхом поєднання вдосконаленого методу ентропійної ваги, оцінки щільності ядра та коефіцієнта Джині, що забезпечило більш глибоке розуміння закономірностей розвитку РЛС та створило основу для формування ефективних підходів щодо їх вирівнювання та інтеграції у загальнонаціональний простір сталого розвитку;

теоретико-методичні положення щодо розвитку сталої логістики у регіональних логістичних системах, які, на відміну від існуючих, дозволили розглядати рівень сталості логістики як стратегічне рішення самих РЛС, а не 20 екзогенно заданих державними програмами, що створює основу для їхньої довгострокової конкурентоспроможності;

теоретико-методичні засади визначення сутнісних характеристик регіональних логістичних систем засобами інформаційно-пошукової системи GoogleTrends, контент-аналізу та методів класифікації, результатом чого стало уточнення сутності дефініції «Регіональна логістична система» як множини взаємопов'язаних об'єктів та суб'єктів, які забезпечують доведення різних видів потоків від виробника до споживача в межах регіону, утворюють єдине ціле, взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем з метою оптимізації логістичних витрат;

одержали подальший розвиток:

теоретичні положення щодо формування та розвитку регіональних логістичних систем у контексті порівняння світового та українського досвіду, що дало змогу зробити висновок про необхідність поєднання в українських реаліях світових практик мультимодальності та цифровізації з власними транзитними перевагами;

методичні засади інтеграції логістичних систем у стратегії сталого розвитку за допомогою комплексу економіко-математичних моделей оцінки привабливості регіональних логістичних систем з врахуванням факторів сталого розвитку;

методичні засади просторово-часового аналізу регіональних логістичних систем шляхом побудови моделі географічної та часової зваженої регресії (GTWR), що дозволило розширити наукове розуміння неоднорідності розвитку РЛС та надати інструментарій для формування диференційованих підходів до розвитку логістичної галузі з урахуванням регіональних особливостей;

положення щодо інтеграції цифровізації та алгоритмів штучного інтелекту у регіональні логістичні системи, що дозволило поєднати екологічні показники з операційною ефективністю та сформувати основу для системної трансформації сталої логістики.

Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 10 наукових працях, серед них: 5 наукових статей у фахових виданнях України, 5 – публікації в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Зазначене дозволяє зробити висновок про те, що результати

дисертаційного дослідження повною мірою оприлюднені до захисту та відображають елементи наукової новизни.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дослідження впроваджено в роботі:

- в частині інтеграції цифровізації та алгоритмів штучного інтелекту у регіональні логістичні системи, впроваджено в діяльності ТОВ «КАРАВАН-К» (довідка № 11/06/26 від 09.06.2026 р.).

- в освітній процес Карпатського національного університету імені Василя Стефаника при викладанні навчальних дисциплін «Економіка сталого розвитку», «Логістичні системи», «Технології багатомірного аналізу даних» для студентів спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини на економічному факультеті. Отримані наукові результати використовуються під час підготовки здобувачів вищої освіти, у науково-дослідній роботі кафедри економічної кібернетики, а також при розробці регіональних логістичних проєктів (довідка № 03.04-29/08 від 29.04.2026 р.).

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Бегей Б. В. засвідчив їхню повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації, викладені стисло.

Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені згідно з Вимогами до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні, проте деякі його положення є дискусійними, що може бути пов'язано з авторським підходом до досліджуваних проблем. У зв'язку з цим, варто зробити певні уточнення та рекомендації.

1. У I розділі автором для дослідження логічних взаємозв'язків між термінами дисертаційної роботи проведено аналіз таких дефініцій, як «Логістика», «Логістична система», «Транспортна логістика», «Транспортно-логістична система», «Логістична модель», «Регіональні логістичні системи України», «Регіональна логістична система» та «Регіон». Проте, здобувачу доцільно було б також дослідити такий важливий термін як «Логістична інфраструктура», яка містить акцент на фізичних об'єктах: складах, дорогах, хабах.

2. Автор акцентує увагу, що логістичні системи можна поділити на макро- та мікрологістичні (с. 34-35), слід відмітити, що це поділ за просторовою ознакою. Від так доцільно було б також виокремити таку логістичну систему за масштабністю як мезологістичні системи - корпоративні системи, що

об'єднують групу взаємопов'язаних підприємств (наприклад, великі холдинги, фінансово-промислові групи або транснаціональні корпорації).

3. Автором запропоновано власне трактування регіональної логістичної систем (с. 34) як множини взаємопов'язаних об'єктів та суб'єктів, які реалізують доведення різних видів потоків від конкретного виробника до його споживачів в регіоні, утворюють єдине ціле, взаємодіють із зовнішнім середовищем та між собою, з метою оптимізації логістичних витрат. Проте, це суто традиційний та економічний підхід, оскільки сучасна логістика націлена не лише на мінімізацію витрат, доцільно було б також щоб метою були: екологічність (зменшення вуглецевого сліду, зелена логістика); соціальний ефект (безпека, робочі місця, якість життя в регіоні); клієнтоорієнтованість (максимальний сервіс, швидкість, надійність).

4. Здобувач виокремлює ключові риси світового досвіду формування та розвитку регіональних логістичних систем (с. 42) як мультимодальність, цифровізація та автоматизація, активна роль держави у фінансуванні та регулюванні, орієнтація на транскордонні перевезення та інтеграцію ринків. Однак не враховано й інші важливі риси, як от зелена логістика, кластеризація та хабова модель структуризації (наприклад, Німеччина), ризик-орієнтованість та гнучкість, орієнтація на клієнта та сервісну економіку.

5. У п. 1.3. автором проведено аналіз підходів щодо сталого розвитку логістики та встановлено, що багато існуючих досліджень не розглядають інновації як частину мережі переходу до сталого розвитку логістичної галузі. Варто було б запропонувати власне бачення підходу щодо сталого розвитку логістики в контексті свого наукового дослідження.

Разом із цим висловлені рекомендації не знижують наукової цінності дослідження, виконаного на високому рівні.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Беручи до уваги актуальність, новизну, важливість здобутих авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаю, що дисертаційна робота Бегея Богдана Васильовича є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань Соціальні та поведінкові науки.

Таким чином, дисертаційне дослідження на тему **«Оцінка привабливості регіональних логістичних систем України з урахуванням факторів сталого розвитку»** відповідає вимогам відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка, вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», Вимогами до оформлення дисертації наказ Міністерства освіти і науки України

від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а її автор, **Бегей Богдан Васильович**, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Галина Лещук